

RÉSZVÉT

A korrall megnövekednek a távolságok, s amire azelőtt gondolkozás nélkül szántad el magadat, hatvanötön túl már fanyalogva vállalod, vagy inkább teljesen lemondasz róla, és otthon maradsz. Hiába, a közel messze lett, csontpókos gyalogparipáid már nehezen indulnak vagy egészen megmakacsolják magukat, úgyhogy le kell mondanod a barát vagy jóismerős tervezett meglátogatásáról, s egyre ritkábban találkozhatsz azokkal, akik egyhangú, végtelen szürke folyóhoz hasonló magányodba, mely fölött vigasztalan novemberi felhők borongnak, változatosságot, színt, örömet, enyhülést kevertek, az élet jó ízeit adva vissza s egy időre elfelejtetve, hogy a szürke folyó elvész távolában kopasz jegenyék csúcsain az Enyészet éles csőrű fekete madarai gúnynyasztanak, várva, hogy neked is beteljesítsék már születésedben kibzott végedet.

Így volt Lénárd is Várkonyival, az öreg fogorvossal. Mert elmúlt majd egy éve, s ezalatt aligha ötször találkozott vele, akkor is az utcán, menet közben, sietve vetve oda néhány megszokott szót — inkább az udvariasság avult, színtelen szótárából, mint mélyebb érdeklődésből, amit Lénárd maga se tartott helyénvalónak. Annál is inkább, mert azelőtt gyakrabban találkoztak, s egy-egy napsugaras vasárnap délután órákig is eltársalogtak, élvezetesen, mint két művelt, sokat olvasott, gazdag tapasztalatú ember, aki mindenről maga igyekszik tárgyilagosan véleményt alkotni.

Kettőjük kapcsolatát valójában egy megbeszélte fogcsináltatás lazította meg. Lénárd utólag ugyanis belátta, hogy ezzel egy nehezen törleszthető adósságba keveri magát.

Egy barátja is lebeszélte.

— Mi szükséged van ily pénzkidobásra, mikor a betegsegélyző fiatal orvosa ingyen is megcsinálja?

— De ha nem bízom benne — válaszolta. — Nem szeretem a futószalagos kezelést.

— Benne megbízhatasz, kifogástalanul dolgozik. S nem futószalagos. Annál kényelmesebb. Különb is mit kezelteted magadat egy kiöregedett orvossal, akinek szeme és keze már nem biztos, mikor itt van ez a teljesen új módszerrel és röntgennel dolgozó fiatalember.

— S cserbenhagyjam Várkonyit, aki éveken át lelkiismeretesen kezelte fogaimat, mert öreg; aki közel áll hozzám, s aki rá van szorulva erre a keresetre, mert hetvenkét éves korában, fájós lábával, nem dolgoznék? Nem, ezt nem tartom becsületes dolognak.

De végül mégis beadta derekát, belátta, hogy szűkös anyagi helyzetében nem verheti magát adósságba.

De hogy adja ezt Várkonyi tudtára, anélkül, hogy az öregembernek fájdalmas csalódást ne okozna? Mivel enyhíthetné hűtlenségét, elpártolását? Arra hivatkozzék talán, hogy a fogcsináltatásra nem futja jövedelméből? Hiszen ezt azelőtt is tudhatta! — Nem, a kimagyarázkodást mindenképp kellemetlennek találta. Ezért úgy határozott, hogy legjobb, ha egy ideig nem megy hozzá, s így adja hallgatólag tudomására, hogy közben elállt eredeti szándékától, ami ugyan nem éppen kifogástalan elintézés, de még mindig jobb, mintha személyesen adná elő mentegődését. Annál is inkább, mert tudta, hogy Várkonyinak fájt régi klienseinek kimaradása és elvesztése. Egy alkalommal maga hozta szóba: »Elmentek a fiatalhoz«. A fiatalhoz, tőle, a kiöregedettől — gondolta. Hát minek keserítse ő is? Később majd újra rendbe jön köztük a régi jó viszony — biztatta magát —, s akkor ismét össze fognak járni.

Azonban nem így történt. Lénárd azóta kerülte a vele való találkozást. Nem tudta magát túltenni azon, hogy akkor szó nélkül otthagya. Nem, Várkonyi ezt nem érdemelte meg tőle. Ő, aki egy ízben oly bizalommal tárulkozott ki előtte.

Később pedig, mikor beköszöntöttek a rossz idők, azért nem kereste föl. Másokat is csak muszájból. Mert ő is elérte a kort, mikor a közel is messze van. Talán ezért gondolt néha több részvétellel és sajnálkozással Várkonyira. És mégis halogatta a látogatást. Pedig a közelítő újév már lázasan takarította útjából az ősztendő utolsó omladékait. Ekkor belátta, hogy tovább nem várhat. Akármennyire is marasztalja a megszokott kényelem, az otthon. Nem, öreg cimboráját mégsem hagyhatja cserben. Vissza kell neki adni hitét, amit megingatott. Hitét a barátságban, az együttérzésben. Ki tudja, marad-e később még reá idő? Igen, még a délután fölkeresi. Hiábba ellenkeznek, makrancoskodnak ellustult, csontpókos gyalogparipái. A majd egyórás úttól, a sártól, a szétspriccelő latyaktól, a korai besötétedéstől. Legfeljebb hamarabb indul.

Három előtt oda is ért. Mielőtt benyitott a takaros, játékskatulya-szerű, csöppudvaros házba, megnézte, vajon füstöl-e a kémény, vár-e valakit a gazda? Megnyugodva látta, hogy füstöl. Viszont elszontyolította, hogy a páciensajtó zárva. Biztosan gyéren látogatják — gondolta.

Hátrakerült a csöpp előszoba-bejáróhoz, s néhány pillanat múlva szemben állottak egymással a meghitt, meleg, otthonos rendelőben, ahol minden a helyén állt és kifogástalanul tisztán.

Várkonyi megszokott fehér köpenyében, nehézkes járással topogott eléje.

— Isten hozta! — nyújtotta felé kezét, és csöppet hunyorgó, kérdő tekintetével fölneézett reá, mert félfejjel alacsonyabb volt.

Lénárd rebbenés nélkül nézett vissza széles, zacskós, rózsaszínű arcába.

— Rég nem láttam — kezdte Várkonyi fáradt, színtelen hangján, s egy szóval sem említette, hogy a z ó t a.

— Régen — válaszolta Lénárd, s ő se érintette a kellemetlen témát. — Egész nyáron el voltam foglalva — mondta, és néhány könyvedén odavetett szóval előadta, hogy mivel. De mindjárt utána áttért kérdezősködéésre.

— S a lába hogy van? Még mindig fáj?

— Igen, különösen dél felé — húzta végig Várkonyi kezét fájós lábszárán, mikor letelepedtek. — Hiába, a kor... Az embernek már nem lehet magát büntetés nélkül strapálni — mondta fáradt, fátyolos hangján, s homlokára tolt szemüvege alatt siváran nézett kifelé a csipkefüggönyös ablakon a latyakos utcára.

— Persze, a pácientúra! Egész délelőtt állni, és ide-oda járkálni...

— Páciencia? — nézett rá, fejét fölkapva, megütközéssel Várkonyi. — Az a néhány ember, aki időnként benyit... — S itt legyintett a kezével. — De azért mégis talpon kell lenni.

— Délután persze már nem is fogad?

— Ugyan kit? — fordult ismét megütközéssel Lénárd felé. — Az embereknek nincs pénzük, meg ott a betegsegélyező orvos. Az semmibe se kerül. Kivéve, ha valaki arannyal kívánja teletömni a száját. De ott azt is olcsóbban kapják. Hát akkor minek jöjjenek hozzám? Hozzám, a kiöregedett doktorhoz, akinek még röntgengépe sincs — mondta szemrehányóan. — Amikor még régi pácienseim is sorra kimaradnak, ugyan mit várhatok még?

Elhallgatott.

Lénárd se tudott mit válaszolni. Különösen vigasztalót.

— És ön — szólalt meg később Várkonyi — még mindig nincs nyugdíjban?

— De. Végre megkaptam a végzést. Kissé elhúzódott diplomám lefordítása és hitelesítése miatt. Mert az eredetit nem akartam otthagyni. Mondta is a feleségem: »Minek dobsz ki ennyi pénzt? Mikor kell még neked egyszer az eredeti? Soha! Ami nekünk még hátravan. Egészen nyugodtan ott hagyhattad volna.«

— Igaza volt a feleségének.

— Igaza, de ha az ember ragaszkodik ócska papírjaihoz.

— Sok haszontalan ócskasághoz ragaszkodunk. De most legalább már nem köti semmi...

— Dehogynem: a nyugdíjgyesület.

— Hát oda minek iratkozott be?

— Hogy legyen egy hely, mely törődik az ember ügyes-bajos dolgaival. Például ha meghal, a temetkezési segély előteremtésével. Mert ugye, most már arra is gondolni kell — mondta Lénárd fanyar mosollyal. — Különben ki takarítaná el az ember haszontalan földi maradványait tisztességgel? Még most is nevetnem kell, ha arra gondolok, hogy a régi tagok milyen kitörő örömmel fogadtak az egyesületben, mikor beléptem. Nem győzték a kezemet szorongatni. — »Csakhogy maga is itt van!« — mondogatták. — »Már vártuk!« — Számon tartottak attól a pillanattól, mikor aláírták nyugdíjaztatási végzésemet. Mit tagad-

jam, meghatott nyugdíjas társaim szolidaritásának ez a viharos megnyilatkozása. Erre igazán nem számítottam. — »Ez itt, kérem, a nyugdíjgyesület, ez meg a temetkezési« — figyelmeztetett jóindulatúan egy tarkóig kopasz, sárga bajszú ember. Egy másik meg így mutatta be a szűk helyiségben a két asztalt: »Ez itt a váróterem, az meg ott a fogadó. Minél tovább kell várni, annál jobb.« A temetkezési egyesület asztalánál egy mindkét lábára rokkant, rengő tokájú ember ült öblös karosszékében és barátságos mosollyal invitált, hogy szálljak be én is egy zöld fedeles könyvecske erejéig. Így történt az én fölvételem — fejezte be szavait Lénárd.

— Mulatságos lehetett — jegyezte meg Várkonyi.

Elhallgattak.

Lénárd arra gondolt, hogy Várkonyinak se nyugdíja, se elegendő keresete. Régi pácienseinek java elhagyta, s úgy lehet, maholnap már alig nyitja rá valaki az ajtót. Mert az élet elhányja elhasznált, kiöregedett szöveteit, mint ahogy a szarvasgím is eldobálja a régi agancsot, hogy helyet adjon az újnak, a frissnek.

Ahogy erre gondolt, és eszébe jutott, hogy az újév néhány nap múlva ismét sírjába fektett egy őszkendőt, részvét töltötte el, s odafordult a szótlanságba süppedt öregemberhez.

— Megnézhetné-e, kérem, két fogamat? Csak kis lyukról van szó, mindjárt be is lehetne tömni.

— Kérem — válaszolta Várkonyi fölélénkülve, hogy régi páciense visszatért hozzá. — Tessék helyet foglalni — ültette be a süllyeszthető karosszékbe, s fiatalos fürgén topogva, hozzálátott, hogy megvizsgálja. — Igen, két kisebb lyukról van szó — állapította meg. — Mindjárt be is tömhetem.

— Kérem — válaszolta Lénárd.

S jóleső meglepedettség töltötte el, mikor a reájuk boruló és régi kezelésekre emlékeztető, meghitt csendben az öreg orvos rátette lábát az ósdi fúrógép pedáljára, hogy kiodvasodott fogát megtisztítsa a szétmálló csontrészekről.

